

illuminators could forge their own status through them and how subsequent owners inherited and then modified these identities for their own ends. Rather than restricting their discussions to issues of sources or visual precedents, or relying on iconographic dissections of each miniature, both Van Asperen and Perkinson seek to situate the manuscripts they investigate in the larger historical realities of fifteenth-century European court culture. In doing so, they enrich the dialogue established in well-known studies by Alexander (*Art Bulletin* 72:3 (1990)) and Beutner (*Art Bulletin* 83:4 (2001)). Van Asperen and Perkinson make it clear that manuscripts like the *Belles Heures* and the *Très Riches Heures* were more than accumulations of artistic influences or stale storehouses of iconographic erudition. They were status objects situated in a rich network of personal and social associations.

Ultimately, the volume's contribution to the scholarship on the Limbourgs is two-fold. First, it reminds us that the books the artists produced are complicated objects that still have the ability to teach and astound us. Second, these papers demonstrate that the Limbourgs did not work in isolation but were part of a larger, pan-European artistic community.

JOHN R. DECKER,

GEORGIA STATE UNIVERSITY, ATLANTA

Blom, Peter, e.a., *Borsele Bourgondië Oranje. Heren en markiezen van Veere en Vlissingen 1400-1700* (Amsterdamse historische reeks. Grote serie 35; Hilversum: Verloren, 2009, 196 blz., ISBN 978 90 8704 005 5).

Enkele dagen voor zijn troonsafstand verhief keizer Karel de heerlijkheid Veere ten bate van Maximiliaan van Bourgondië-Beveren tot markizaat. Goed 450 jaar later buigt een aantal historici zich over de context, de betekenis en de gevolgen van die

adellijke gunst. In het openingsstuk situeert Hans Cools de verheffing tot markizaat in het Bourgondisch-Habsburgse adelsbeleid. De titel markies was zeldzaam en viel enkel trouwe aanhangers van het vorstenhuis ten deel. Louis Sicking schetst vervolgens de machtspositie die de heren van Veere op het eind van de middeleeuwen innamen. Als eigenaars van een uitgebreid heerlijk bezit en bestuurders op het lokale, regionale en centrale niveau waren ze belangrijke politieke makelaars die door de Bourgondische hertogen naar waarde werden geschat. De strategische locatie van hun machtsbasis aan de Scheldemonding maakte hen bovendien tot de aangewezen admiraals voor de Bourgondische vloot. In zijn bijdrage brengt Peter Henderikx de aan het markizaat verbonden goederen en rechten in kaart. Het blijkt een heel divers ensemble, dat zowel de stadsheerlijkheden Veere, Vlissingen, Westkapelle en Domburg, als een hele reeks ambachtsheerlijkheden beslaat. Erg opvallend is de vaststelling dat verschillende bastaardlinies uit het Bourgondische huis omstreeks 1520 het overgrote deel van Walcheren beheersten.

Nauwelijks drie jaar na de verheffing tot markizaat, liet Maximiliaan van Bourgondië bij zijn overlijden een ware financiële puinhoop achter. Het beheer kwam in handen van curatoren die het bezit opsplitsten in de hoop door de verkoop ervan de schulden te delgen. Zo werden Veere en Vlissingen in 1567 door Filips II ingekocht. De koning liet echter na de koopsom effectief te betalen. Een nieuw beslag resulteerde in een tweede openbare verkoping in 1581. Ditmaal werd het bezit aan Willem van Oranje toegewezen. Simon Groenveld onderzoekt in zijn bijdrage wat deze aankoop voor de prins van Oranje heeft betekend. Hij waarschuwt voor al te snelle conclusies door aan te tonen dat de Staten van Zeeland de band tussen het bezit van Veere en Vlissingen en de functie van Eerste Edele lang niet vanzelfsprekend vonden. In feite waren de lotgevalen van die functie een barometer van de politieke verhoudingen in de Republiek. Ter afronding brengt het boek nog twee kortere bijdragen. Paul Rem voorziet de uitgave van de inventaris van het

Veerse verblijf van prins Maurits van een inleiding. Peter Blom traceert de lotgevallen van het archief van het markizaat. Haast terloops vermeldt hij dat volgens het adelsrecht van de Lage Landen een titel verviel als het daaraan verbonden bezit verdeeld en verkocht werd. Strikt genomen hadden de prinsens-tadhouders zich dus enkel heer en niet markies van Veere en Vlissingen mogen noemen.

Naast zijn vanzelfsprekend belang voor de geschiedenis van Walcheren, verdient een aantal invalshoeken en conclusies van deze bundel aangestipt te worden. Voor de adelshistoricus is het in de eerste plaats een concreet uitgewerkte casus van wat een titel in de realiteit – zowel politiek als materieel – nu eigenlijk inhield. Opmerkelijk is ook de complexe relatie van dit adellijke bezit met de Bourgondisch-Habsburgse staatsvorming in de Nederlanden. Niet in het minst valt hierbij de strategische rol van de bastaarden van Bourgondië op. De verre van eenvoudige band met de functie van Eerste Edele van Zeeland is evenzeer een welkome correctie van gevestigde veronderstellingen. Kort gezegd: een bundel die hopelijk voor andere getitelde heerlijkheden navolging zal krijgen.

LUC DUERLOO,

UNIVERSITEIT ANTWERPEN

Janse, Antheun, *Een pion voor een dame. Jacoba van Beieren 1401-1436* (Sleutelfiguren-reeks 1; Amsterdam: Balans, 2009, 400 blz., ISBN 978 94 6003 185 4).

Met deze ontluisterende biografie van Jacoba van Beieren, gravin van Holland, Zeeland en Henegouwen, schreef Antheun Janse een standaardwerk over de woelige eerste helft van de vijftiende eeuw. Niet alleen biedt dit boek een overzichtelijke analyse van de tijdscontext, het brengt in de eerste plaats een nieuwe inzicht in het onwaarschijnlijke doen en laten van een vrouw aan de macht, die in uiterst moeilijke omstandigheden heeft geregeerd.

Toen Jacoba van Beieren na de dood van haar vader in 1417 als jonge meid gravin werd, erfde ze niet enkel welgestelde gebieden in de Nederlanden, maar eveneens de partijstrijd tussen Hoeken en Kabeljauwen waarin de graafschappen Holland en Zeeland verwickeld waren. Gedurende haar korte leven zou deze partijstrijd en een voortdurend wijzigende internationale context (de Honderdjarige oorlog) haar politieke lot bepalen. Met de overdracht van het bestuur van haar graafschappen in 1433 aan Filips de Goede werden deze gebieden uiteindelijk opgenomen in het grotere landencomplex van de Bourgondische hertog en kwam bijgevolg het bestuur van de 'Beierse' dynastie in het graafschap Holland aan zijn eind.

Antheun Janse wenste met dit boek in de eerste plaats een aantal mythes over Jacoba van Beieren te ontcrachten door middel van een doelgerichte focus op de persoonlijke rol die zij in de toenmalige politieke gebeurtenissen heeft gespeeld. Dat is een moeilijke opgave, maar Janse heeft deze met verve tot een goed einde gebracht. Een biografie schrijven over een middeleeuwse gravin is een hachelijke onderneming aangezien niet zozeer het aantal bronnen ontoereikend is, maar omdat de personages zelf ondoorgrondelijk zijn. Weerspiegelt een oorkonde die Jacoba ondertekend heeft, echt haar persoonlijke wil, of die van haar raadgevers? Of is het document eerder het resultaat van een succesvolle manipulatie van bepaalde edelen, of hebben we te maken met oorkondes die Jacoba, gezien haar zwakke machtspositie op bepaalde momenten in haar 'carrière', tegen haar persoonlijke wil in, heeft bekrachtigd? In tegenstelling tot vele van zijn voorgangers, zoekt Janse – terecht – bij elk document dat van Jacoba is overgeleverd het antwoord op deze moeilijke vragen bij de tijdscontext en het politieke 'systeem' (dixit Janse) dat Jacoba regeerde.

H.P.H. Jansen, die eveneens een biografie aan de gravin wijdde, kwam immers tot de conclusie dat Jacoba als een zogenaamde 'iron lady' de toenmalige politieke omstandigheden naar haar ijzeren wil heeft omgebogen, terwijl de auteur van